

Ministerie van Binnenlandse Zaken en
Koninkrijksrelaties

Gemeentefonds

Maartcirculaire 2018

Ministerie van Binnenlandse Zaken en
Koninkrijksrelaties

de gemeentebesturen, ter attentie van de raden en de
colleges van B&W

DGBRW/ Bestuur en
Financiën

Turfmarkt 147
Den Haag
Postbus 20011
2500 EA Den Haag
www.rijksoverheid.nl

Contactpersoon
eventuele vragen per e-mail
postbus.gf@minbzk.nl

circulaire

Datum
20 maart 2018

Kenmerk
2018-0000128878

Onderwerp	maartcirculaire gemeentefonds 2018
Doelstelling	bekendmaking van beleid en het geven van informatie
Juridische grondslag	
Relaties met andere circulaire's	decembercirculaire 2017 (2017-0000560871) ; septembercirculaire 2017 (2017-0000424956); meircirculaire 2017 (2017-0000259468);
Ingangsdatum	20 maart 2018
Geldig tot	1 juli 2019

Voorwoord

In de decembercircularre 2017 werd de mogelijkheid opengehouden, in afwachting van het interbestuurlijk programma, om in het voorjaar van 2018 een extra circularre uit te brengen. Dit in het licht van de gemeenteraadsverkiezingen.

Op 14 februari jongstleden hebben het kabinet en de voorzitters van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten, het Interprovinciaal Overleg en de Unie van Waterschappen de bestuurlijke afspraken voor de komende kabinetsperiode ondertekend.

Het Rijk, gemeenten, provincies en waterschappen hebben een akkoord gesloten om samen een aantal grote maatschappelijke opgaven aan te pakken. Deze afspraken vormen de start van het gezamenlijke interbestuurlijk programma en een agenda. Het belangrijkste doel is een optimale samenwerking tussen de overheden zodat er rond belangrijke maatschappelijke opgaven een meer gezamenlijke en effectieve aanpak tot stand komt.

In deze circularre zijn uitsluitend de financiële gevolgen van het Regeerakkoord en de programmastart van het interbestuurlijk programma verwerkt. De politiek-bestuurlijke zaken zijn in hoofdstuk 1 uitgelicht. De circularre is in belangrijke mate een financieel-technisch document. De latere hoofdstukken richten zich daarom op de doelgroep van financieel specialisten.

Ik wens u bij al uw taken en verantwoordelijkheden veel succes.

Mede namens de staatssecretaris van Financiën,
De minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,

drs. K.H. Ollongren

Inhoudsopgave

1	Hoofdpunten interbestuurlijk programma en maartcirculaire	1
1.1	Inleiding	1
1.2	Programmastart interbestuurlijk programma	1
1.2.1	<i>Algemeen</i>	1
1.2.2	<i>Financiële uitgangspunten</i>	2
1.2.3	<i>Financiële randvoorwaarden bij gezamenlijke ambities in maatschappelijke opgaven</i> ..	2
1.2.4	<i>Overeenstemming over de door gemeenten ervaren tekorten in het sociaal domein</i>	4
1.3	Hoofdpunten maartcirculaire	6
1.3.1	<i>Accres</i>	6
1.3.2	<i>Overige maatregelen Regeerakkoord</i>	6
2	Algemene uitkering	7
2.1	Inleiding	7
2.2	Wijzigingen in de omvang van de algemene uitkering	7
1.	<i>Accres</i>	7
2.	<i>– 4. Overheveling integratie-uitkering Sociaal domein</i>	8
5.	<i>Wmo/huishoudelijke verzorging</i>	9
6.	<i>Voorziening knelpunten sociaal domein</i>	9
7.	<i>Abonnementstarief Wmo</i>	9
8.	<i>Groeiruimte 2019</i>	10
9.	<i>Veilig Thuis</i>	10
2.3	Verdeling mutaties algemene uitkering	11
2.4	Uitkeringsfactor, bedragen per eenheid en maatstaven en overige uitkeringsonderdelen	11
2.5	Bevoorschotting.....	12
3	Integratie-uitkering Sociaal domein.....	14
3.1	Inleiding	14
3.2	Omvang	14
1.	<i>3. en 4 Overheveling integratie-uitkering Sociaal domein</i>	14
2.	<i>Verlaging eigen bijdrage beschermd wonen</i>	14
4	Decentralisatie- en integratie-uitkeringen	16
4.1	Inleiding	16
4.2	Omvang en verdeling decentralisatie- en integratie-uitkeringen	16
1.	<i>Wmo/huishoudelijke verzorging</i>	16
2.	<i>–3.Voorziening voor de door gemeenten ervaren knelpunten in het sociaal domein</i>	16
4.	<i>Veilig Thuis</i>	17
	Bijlagen	18

1 Hoofdpunten interbestuurlijk programma en maartcirculaire

1.1 Inleiding

Deze circulaire informeert gemeenten over de gemeentefondsuitkeringen. Het gemeentefonds is de grootste inkomstenbron van de gemeenten. Factoren als belastingopbrengsten, gemeentelijke rentelasten, dividendopbrengsten en grondexploitatie bepalen mede die financiële ruimte. Zij vallen echter buiten het bestek van deze circulaire.

Deze maartcirculaire bevat uitsluitend de cijfermatige uitwerking van het Regeerakkoord en de programmastart van het interbestuurlijk programma (IBP) en geeft een geactualiseerd (algemeen) meerjarig financieel beeld voor gemeenten met het oog op de gemeenteraadsverkiezen. Momenteel vindt de Voorjaarsbesluitvorming bij het Rijk plaats waar gemeenten zoals gebruikelijk in de meicirculaire 2018 over worden geïnformeerd. Net als voorgaande jaren is de meicirculaire van invloed op de omvang en verdeling van het gemeentefonds. De uitkomsten van de voorjaarsbesluitvorming van het Rijk zullen ervoor zorgen dat de informatie uit deze circulaire nog wordt bijgesteld.

In dit eerste hoofdstuk zullen de financiële gevolgen van het Regeerakkoord en de programmastart IBP op hoofdlijnen worden toegelicht. In de overige hoofdstukken worden deze gevolgen verder uitgewerkt: in hoofdstuk 2 voor de algemene uitkering, in hoofdstuk 3 voor de integratie-uitkering Sociaal domein en in hoofdstuk 4 voor de (overige) integratie- en decentralisatie-uitkeringen.

1.2 Programmastart interbestuurlijk programma

1.2.1 Algemeen

In het IBP maken Rijk, gemeenten, provincies en waterschappen afspraken over de grote maatschappelijke opgaven waar Nederland de komende periode voor staat. Er is een gezamenlijke agenda met tien opgaven. Het gaat daarbij om:

1. Samen aan de slag voor het klimaat
2. Toekomstbestendig wonen
3. Regionale economie als versneller
4. Naar een vitaal platteland
5. Merkbaar beter in het sociaal domein
6. Problematische schulden voorkomen en oplossen
7. Nederland en migrant voorbereid
8. Goed openbaar bestuur in een veranderende samenleving
9. Passende financiële verhoudingen
10. Overkoepelende thema's

Deze opgaven beperken zich niet tot de grenzen van een gemeente of regio en kunnen niet door

een afzonderlijke bestuurslaag worden opgelost. Op 14 februari jongstleden hebben het kabinet en de voorzitters van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten, het Interprovinciaal Overleg en de Unie van Waterschappen de bestuurlijke afspraken voor de komende kabinetsperiode ondertekend.¹ De gemaakte afspraken markeren de start van een nieuwe werkwijze waarbij het principe ‘samen besturen’ geldt en waarbij we samenwerken op basis van gelijkwaardig partnerschap.

1.2.2 Financiële uitgangspunten

Klimaat, wonen, regionale economie, vitaal platteland, sociaal domein, migratie, problematische schulden en goed openbaar bestuur zijn bij uitstek opgaven waarbij alle overheden een cruciale rol hebben. Alle overheden hebben toegezegd dat zij zich ook financieel zullen inzetten voor de opgaven waarbij zij betrokken zijn. Het Kabinet stelt accres beschikbaar aan de decentrale overheden en heeft met de medeoverheden afgesproken de trap-op-trap-af systematiek aan te zetten en de basis voor de normeringssystematiek te verbreden naar de totale uitgaven onder het uitgavenplafond. Door de verbreding van de normeringssystematiek en door de intensiveringen van het Rijk die doorwerken via de nieuwe systematiek komen meer middelen beschikbaar voor het gemeente- en provinciefonds en neemt naar verwachting de stabiliteit van de accresontwikkeling toe. Dit geeft gemeenten en provincies meer vrij besteedbaar budget. Daarnaast heeft het Kabinet voor een aantal van de gezamenlijke opgaven enveloppen of anderen intensiveringen voorzien in het Regeerakkoord. Ook gemeenten, provincies en waterschappen stellen middelen beschikbaar. Dit blijkt bijvoorbeeld uit de investeringsagenda van de decentrale overheden en zal blijken uit de (nieuwe) college- en raadsprogramma's. Daarmee is er een brede financiële basis voor de uitwerking van de maatschappelijke opgaven. In het IBP is ook opgenomen dat de ambities en middelen in balans zijn. Er is vertrouwen tussen de ondertekenaars dat partijen met de beschikbaar gestelde middelen samen de benodigde resultaten kunnen bereiken op de tien maatschappelijke opgaven. Onderdeel van het IBP en “samen meer bereiken” is dat bij onvoorziene ontwikkelingen het Rijk en decentrale overheden met elkaar in gesprek treden. Ook zullen de uitkomsten van de gezamenlijke afspraken worden gemonitord.

1.2.3 Financiële randvoorwaarden bij gezamenlijke ambities in maatschappelijke opgaven

De inrichting van de financiële verhoudingen tussen Rijk en medeoverheden is te beschouwen als een randvoorwaarde voor een succesvolle uitvoering van het IBP. Het Rijk en de medeoverheden werken daarom binnen het IBP aan afspraken over passende financiële verhoudingen. Over de normeringssystematiek is reeds overeenstemming bereikt;² over de herziening van de financiële verhoudingen, de EMU-normering en de overheveling van de integratie-uitkering Sociaal Domein is onderstaande aanzet voor afspraken opgenomen.

¹ <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2018/02/14/programmamastart-interbestuurlijk-programma-ibp>

² Een gedetailleerde beschrijving van de normeringssystematiek is te vinden in bijlage 3 [van de Programmamastart IBP](#).

Overheveling integratie-uitkering Sociaal domein

Rijk en gemeenten bevestigen de in het Regeerakkoord opgenomen overheveling van het integreerbare deel van de integratie-uitkering Sociaal domein naar de algemene uitkering van het gemeentefonds. Per 2019 gaan de volgende onderdelen over:

- Wmo 2015, met uitzondering van Beschermd wonen;
- Jeugdhulp, met uitzondering van Voogdij/18+;
- Participatie, onderdeel Re-integratie klassiek.

Hiernaast worden de middelen uit de integratie-uitkering Wmo/huishoudelijke verzorging overgeheveld naar de algemene uitkering.

In deze circulaire is de overheveling van het integreerbare deel van de integratie-uitkering Sociaal domein en de integratie-uitkering Wmo/huishoudelijke verzorging verwerkt door de hierboven genoemde onderdelen in het macrobedrag van de algemene uitkering op te nemen. De bijbehorende verdeelmodellen zijn in deze circulaire nog niet gewijzigd. De komende maanden vindt verdere (technische) uitwerking plaats (uniformeren verdeelmaatstaven, peildata, zichtbaarheid in de vorm van (sub)clusters, toepassen uitkeringsfactor etc.). De precieze uitwerking van de overheveling volgt in de meicirculaire 2018.

Enkele onderdelen van de integratie-uitkering Sociaal domein zijn (nog) niet integreerbaar.¹ Rijk en gemeenten bespreken hoe deze onderdelen optimaal kunnen worden vormgegeven.

Herziening financiële verhoudingen

In de afgelopen periode is een aantal rapporten verschenen met betrekking tot de herziening van de financiële verhoudingen tussen Rijk en medeoverheden. Het gaat hier om rapporten van de Raad voor de financiële verhoudingen (nu: Raad voor het Openbaar Bestuur) en het rapport 'Rekening houden met verschil'. De uitwerking van de aanbevelingen uit deze rapporten is ter hand genomen door de fondsbeheerders, mede in het licht van de motie van de leden Veldman en Wolbert waarin wordt verzocht om een fundamentele herziening van de financiële verhoudingen gericht op vereenvoudiging van het systeem en het faciliteren van regionale verschillen. De huidige uitgangspunten worden tegen het licht gehouden en indien nodig herzien of de toepassing ervan herijkt.

Bijdrage decentrale overheden aan houdbare overheidsfinanciën (EMU-normering)

In lijn met het Regeerakkoord en in overeenstemming met de Wet Hof zullen zo spoedig mogelijk afspraken worden gemaakt over het aandeel van de decentrale overheden in het EMU-saldo voor de jaren 2019 – 2021 (of 2022). De invulling van een 'gelijkwaardige inspanning' door de decentrale overheden aan het EMU-saldo van de collectieve sector is een politiek-bestuurlijke weging. Rijk en decentrale overheden zullen afspraken maken over een basispad (op basis van raming CPB) voor het EMU-saldo en een iets ruimere EMU-norm (als buffer), zodat bij een beperkte

¹ De volgende onderdelen van de integratie-uitkering Sociaal domein zijn (nog) niet integreerbaar in de algemene uitkering: Wmo, onderdeel Beschermd wonen; Jeugdhulp, onderdeel Voogdij/18+; Participatie, onderdelen Wsw en Re-integratie nieuwe doelgroepen.

afwijking niet direct sprake is van escalatie naar het correctiemechanisme.

1.2.4 Overeenstemming over de door gemeenten ervaren tekorten in het sociaal domein

Op 14 februari hebben het Rijk en de VNG overeenstemming bereikt over de door gemeenten ervaren tekorten in het sociaal domein. Het gaat om de volgende vier punten:

- A. Een voorziening voor de door gemeenten ervaren knelpunten;
- B. Procesafspraken onderzoek overgang middelen jeugd naar algemene uitkering;
- C. Objectivering BUIG;
- D. Geen open einde regelingen voor gemeenten bij uitwerking maatregelen regeerakkoord.

Nu bovenstaande punten zijn opgelost kan er met een schone lei worden begonnen aan het interbestuurlijk programma. Met het IBP is de discussie over de door gemeenten ervaren financiële problematiek in het sociaal domein afgerond en is een streep onder het verleden gezet. Met de door de gemeenten ervaren financiële problematiek wordt bedoeld op: de tekorten sociaal domein, de gebundelde uitkering bijstand, Wsw, kosten beschermingsbewind, de indexering, de nieuwe loonschaal huishoudelijke hulp, het abonnementstarief eigen bijdragen en Veilig Thuis.

Hieronder een inhoudelijke toelichting per punt.

A. Een voorziening voor de door gemeenten ervaren knelpunten

Met het IBP is afgesproken om een tijdelijke voorziening te treffen voor gemeenten, die geconfronteerd worden met een stapeling van tekorten bij de uitvoering van de taken in het sociaal domein. De omvang van de voorziening is € 200 miljoen. De voorziening wordt gevuld met € 100 miljoen in 2018 vanuit de VWS-begroting en € 100 miljoen in 2018 uit de algemene uitkering. De verdeling van de middelen over de gemeenten zal worden aangeleverd door de VNG. Onder voorbehoud van instemming tijdens de Algemene ledenvergadering (ALV) in juni door de leden van de VNG worden in deze circulaire de middelen voor de voorziening apart gezet binnen het gemeentefonds in een decentralisatie-uitkering. Als er middelen overblijven in de decentralisatie-uitkering dan vloeien deze middelen naar de algemene uitkering. Verdere informatie over deze voorziening en de verdeling van de middelen over de gemeenten volgt in de septembercirculaire 2018.

Naast bovengenoemde voorziening is in het Regeerakkoord voor de drie jaren 2018, 2019 en 2020 € 18 miljoen aanvullend beschikbaar gesteld voor het transformatiefonds Jeugd. Deze bedragen komen bovenop de reeds gereserveerde bedragen, waardoor in totaal voor de periode 2018-2020 een bedrag van € 36 miljoen per jaar beschikbaar is. Verdere informatie over de uitwerking en verdeling van het transformatiefonds volgt in de septembercirculaire 2018.

B. Procesafspraken onderzoek overgang middelen jeugd naar algemene uitkering

Gemeenten zijn sinds 2015 verantwoordelijk voor de jeugdhulp. Nu afgesproken is dat de integreerbare middelen van de integratie-uitkering Sociaal domein per 2019 overgaan naar de

algemene uitkering, is met het IBP afgesproken dat een eenduidig beeld van de feiten met betrekking tot het onderdeel Jeugd kan helpen deze overgang naar de algemene uitkering verder vorm te geven. Afgesproken is om een onderzoek uit te voeren naar de verschillen tussen de uitgaven van gemeenten, de bestemming daarvan en de verdeling. Dit onderzoek zal worden meegenomen in het lopende onderzoekstraject naar de verdeelmodellen in het sociaal domein van het Ministerie van BZK. Het onderzoek heeft geen betrekking op de hoogte van het macrobudget en een onafhankelijke stuurgroep zal de resultaten toetsen om de objectiviteit te waarborgen. Verdere informatie over de uitwerking en verdeling van het transformatiefonds volgt in de septembercirculaire 2018.

C. Objectivering BUIG

Met het IBP heeft het kabinet toegezegd een handreiking te willen doen en voor een aantal onderdelen ten aanzien van de gebundelde uitkering bijstand (BUIG) de ROB om advies te vragen. De taakopdracht voor de Raad voor Openbaar Bestuur (ROB) wordt als volgt:

Gemeenten zijn verantwoordelijk voor de uitvoering van bijstand. De financieringssystematiek voorziet erin dat het Rijk een macrobudget verstrekt dat toereikend is voor de geraamde lasten en dat gemeenten via het objectief verdeelmodel geprikkeld worden om uitgaven te beperken. Het Rijk en gemeenten vragen de ROB om een analyse te maken, of en zo ja hoe, de beoogde prikkelwerking wordt beïnvloed door het tijdstip van de bekendmaking van budgetten en de gemeentelijke begrotingscyclus, de financiering van vangnetuitkeringen, en de verhoogde in- en uitstroom van statushouders. Eventueel kan - als de ROB dit relevant vindt - de impact van nacalculatie hierin worden meegenomen. Bij voorkeur adviseert de ROB hierover voor de zomer.

Daarnaast biedt het extra accres in het gemeentefonds voor gemeenten ruimte om meer te investeren in participatie en werk. Dit leidt ook tot een daling van het aantal personen met een bijstandsuitkering. Er ligt de komende jaren ook een belangrijke opgave om uitstroom van statushouders uit de bijstand te realiseren.

D. Geen open einde regelingen voor gemeenten bij uitwerking maatregelen regeerakkoord

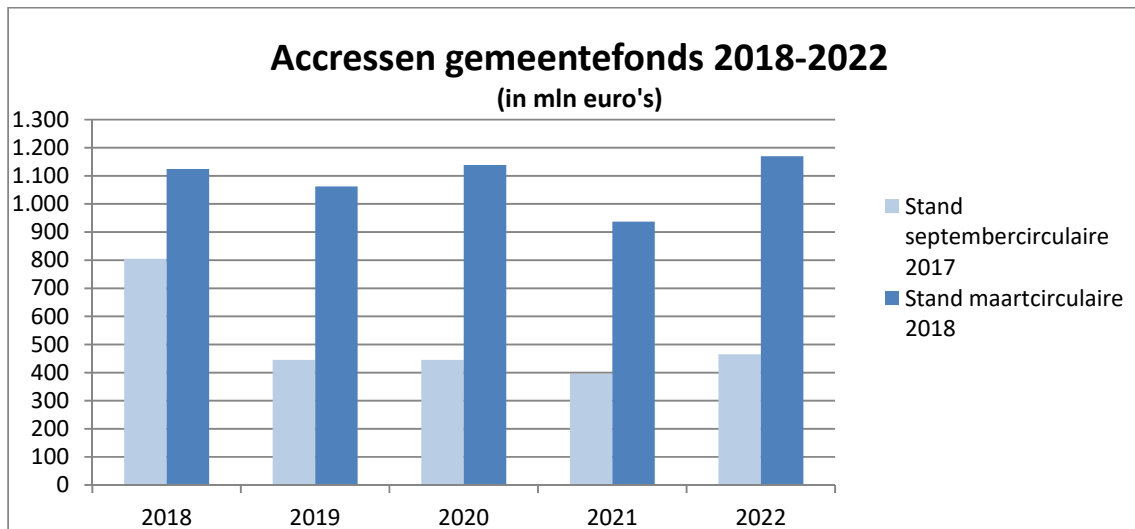
Er zijn zorgen bij gemeenten dat de invoering van het abonnementstarief en de bewindvoering voor kosten zorgen bij gemeenten, die zij niet kunnen beïnvloeden. Het Rijk heeft met de VNG afgesproken dat gezamenlijk zal worden verkend hoe inhoudelijk een uitvoerbare regeling kan worden vormgegeven. In het bestuurlijk overleg tussen de VNG en het Ministerie van VWS van 14 maart jongstleden is afgesproken dat in het bestuurlijke overleg van 24 april concluderend wordt gesproken over de vormgeving van de maatregel met betrekking tot het abonnementstarief. Op het punt van de kosten voor beschermingsbewind is de VNG betrokken bij de vormgeving van het adviesrecht van gemeenten conform het Regeerakkoord.

1.3 Hoofdpunten maartcirculaire

1.3.1 Accres

Via de normeringssystematiek groeien het gemeentefonds en provinciefonds op een evenredige, inzichtelijke en beheersbare wijze mee met de rijksuitgaven. Volgens de normeringssystematiek (trap-op-trap-af) hebben wijzigingen in de rijksuitgaven direct invloed op de omvang van de algemene uitkering. De jaarlijkse toename of afname van de algemene uitkering, voortvloeiend uit de normeringssystematiek, wordt het accres genoemd.

Onderstaande figuur laat de nieuwe accresstanden zien, inclusief een vergelijking met de stand septembercirculaire 2017. Door de verbreding van de normeringssystematiek (zie paragraaf 1.2.2), oplopende ramingen voor loon-, prijs- en volumeontwikkelingen en door de intensiveringen van het Rijk die doorwerken komt extra accres voor gemeenten beschikbaar.

1.3.2 Overige maatregelen Regeerakkoord

In het Regeerakkoord is opgenomen dat de huidige bijdragesystematiek Wmo per 1 januari 2019 wordt vervangen door een abonnementstarief. Om deze vereenvoudiging en verlaging te financieren is een bedrag van € 143 miljoen in 2019 oplopend naar structureel € 145 miljoen vanaf 2023 aan de algemene uitkering toegevoegd. Daarnaast is in het Regeerakkoord een aantal maatregelen opgenomen ter verlaging van de eigen bijdragen voor beschermd wonen en Wlz-cliënten die in een Wlz-instelling wonen. Om gemeenten hiervoor te compenseren heeft het Rijk € 0,8 miljoen in 2018 oplopend naar structureel € 1,49 miljoen vanaf 2020 toegevoegd aan de middelen voor beschermd wonen.

2 Algemene uitkering

2.1 Inleiding

Hoofdstuk 2 bevat mededelingen over de algemene uitkering uit het gemeentefonds. In paragraaf 2.2 worden de wijzigingen in de omvang van de algemene uitkering behandeld en in paragraaf 2.3 worden de consequenties daarvan voor de verdeling aangegeven. Paragraaf 2.4 gaat vervolgens in op de uitkeringsfactor en het hoofdstuk sluit af met paragraaf 2.5 over de bevoorschotting.

De accresraming wordt in deze circulaire bijgesteld naar de stand Startnota.

2.2 Wijzigingen in de omvang van de algemene uitkering

Tabel 2.2.1 bevat de wijzigingen in de omvang van de algemene uitkering ten opzichte van de decembercirculaire 2017. De tabel wordt gevolgd door een toelichting op de mutaties.

Tabel 2.2.1 Ontwikkeling algemene uitkering, mutaties ten opzichte van de decembercirculaire 2017 (in miljoenen euro's)

	2018	2019	2020	2021	2022
stand decembercirculaire 2017	16.674,841	17.140,854	17.592,282	17.975,110	18.409,697
algemene mutaties					
1) Accres	319,720	937,065	1.630,520	2.172,866	2.877,795
2) Wmo 2015 m.u.v. Beschermd Wonen		2.074,928	2.070,007	2.080,737	2.077,358
3) Jeugd m.u.v. Voogdij/18+		3.039,141	3.059,691	3.082,449	3.082,448
4) Re-integratie klassiek		513,779	513,775	513,772	513,772
5) Wmo/huishoudelijke verzorging		1.258,369	1.268,913	1.320,631	1.320,632
6) Voorziening knelpunten sociaal domein/aandeel gemeenten	-100,000				
7) Abonnementstarief Wmo		143,000	143,000	148,000	148,000
8) Groeirimte 2019 Wmo 2015		51,488	51,488	51,488	51,488
9) Groeirimte 2019 Wmo/huishoudelijke verzorging		24,793	24,793	24,793	24,793
10) Veilig Thuis	-11,900	-32,100	-33,800	-38,600	-38,600
stand deze circulaire	16.882,661	25.151,317	26.320,669	27.331,246	28.467,383

De mutaties in tabel 2.2.1 zijn in bijlage 2.2.1 samengenomen met de mutaties uit voorgaande circulaire. Deze bijlage geeft een totaalbeeld van de mutaties van jaar op jaar, ongeacht het moment van publicatie, in tegenstelling tot tabel 2.2.1, die een totaalbeeld geeft van circulaire op circulaire.

Toelichting

1. Accres

Tabel 2.2.2 laat de actuele raming van het accres zien voor de jaren 2018-2022, zowel in miljoenen euro's als in procenten. Deze raming is gebaseerd op de cijfers uit de Startnota (24 oktober 2017).

Tabel 2.2.2 Actuele raming accressen gemeentefonds 2018-2022 (in miljoenen euro's)

	2018	2019	2020	2021	2022
Stand septembercirculaire 2017	804,594	445,216	445,130	394,694	465,218
Mutatie jaarlijkse tranches	319,720	617,345	693,455	542,346	704,929
Stand maartcirculaire 2018	1.124,314	1.062,561	1.138,585	937,040	1.170,147

Tabel 2.2.2 Actuele raming accressen gemeentefonds 2018-2022 (in procenten)

	2018	2019	2020	2021	2022
Stand septembercirculaire 2017	4,83	2,60	2,54	2,20	2,56
Mutatie jaarlijkse tranches	1,92	3,49	1,89	1,30	1,67
Stand maartcirculaire 2018	6,75	6,09	4,43	3,50	4,23

De bijstelling het accres is het gevolg van de in het Regeerakkoord vastgelegde keuzes. Deze zijn bekrachtigd in het IBP. De drie belangrijkste verklaringen zijn de budgettaire consequenties van het Regeerakkoord, de aanpassing in de basis van de normeringsystematiek en oplopende ramingen voor loon-, prijs- en volumeontwikkelingen. De veranderde accrespercentages, als gevolg van het Regeerakkoord, werken zoals afgesproken ook door in het plafond van het BCF. Verdere informatie over het plafond van het BCF volgt later dit hoofdstuk onder het kopje Overige mededelingen algemene uitkering.

Tabel 2.2.3 geeft inzicht in de mutatie in de accressen 2018-2022 na de septembercirculaire 2017. De totaalregel in de tabel correspondeert met de accresregel in tabel 2.2.1.

Tabel 2.2.3: Mutaties accressen gemeentefonds 2018-2022 ten opzichte van de septembercirculaire 2017 (jaartranches, x € 1 miljoen)

	2018	2019	2020	2021	2022
Tranche 2018	319,720	319,720	319,720	319,720	319,720
Tranche 2019		617,345	617,345	617,345	617,345
Tranche 2020			693,455	693,455	693,455
Tranche 2021				542,346	542,346
Tranche 2022					704,929
Totaal gewijzigde tranches	319,720	937,065	1.630,520	2.172,866	2.877,795

2. – 4. Overheveling integratie-uitkering Sociaal domein

Zoals toegelicht in paragraaf 1.2.3 is de overheveling van de integreerbare onderdelen van de integratie-uitkering Sociaal domein in deze circulaire verwerkt. De betreffende onderdelen zijn om die reden uitgenomen uit de integratie-uitkering Sociaal domein en aan het macrobedrag van de algemene uitkering toegevoegd. De bijbehorende verdeelmodellen zijn in deze circulaire nog niet gewijzigd omdat hiervoor enkele aanpassingen noodzakelijk zijn en blijven daardoor gebaseerd op de maatstafgegevens volgens de meicirculaire 2017 en de gemeentelijke indeling van 2017. De precieze uitwerking van de overheveling in de verdeelmodellen volgt in de meicirculaire 2018.

In deze circulaire zijn wel de macrobedragen van de Wmo 2015 aangepast naar aanleiding van de mutaties abonnementstarief Wmo en groei ruimte 2019. De mutaties zijn vooralsnog naar rato verdeeld over de gemeenten. De bedragen per gemeente voor de jaren 2018 en 2019 kunt u terugvinden in de gemeentefondsruubriek op het internet.

<https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/financien-gemeenten-en-provincies/documenten/circulaires/2014/01/01/circulaires-gemeentefonds-2014-2017>

5. Wmo/huishoudelijke verzorging

Zoals toegelicht in paragraaf 1.2.3 is de overheveling van de integratie-uitkering Wmo/huishoudelijke verzorging in deze circulaire verwerkt. De bedragen voor Wmo/huishoudelijke verzorging zijn om die reden aan het macrobedrag van de algemene uitkering toegevoegd. Het bijbehorende verdeelmodel is in deze circulaire nog niet gewijzigd omdat hiervoor enkele aanpassingen noodzakelijk zijn en blijft daardoor gebaseerd op de maatstafgegevens volgens de septembercirculaire 2017 en de gemeentelijke indeling van 2017. De precieze uitwerking van de overheveling volgt in de meicirculaire 2018.

In deze circulaire zijn wel de macrobedragen van de Wmo/huishoudelijke verzorging aangepast naar aanleiding van de mutatie groeirimte 2019. De mutatie groeirimte 2019 is naar rato verdeeld over de gemeenten. De bedragen per gemeenten voor de jaren 2018 en 2019 kunt u terugvinden in de gemeentefondsruubriek op het internet.

<https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/financien-gemeenten-en-provincies/documenten/circulaires/2014/01/01/circulaires-gemeentefonds-2014-2017>

6. Voorziening knelpunten sociaal domein

Zoals aangegeven in paragraaf 1.2.4 is met het IBP afgesproken om een tijdelijke voorziening te treffen voor gemeenten, die geconfronteerd worden met een stapeling van tekorten bij de uitvoering van de taken in het sociaal domein. De omvang van de voorziening is € 200 miljoen. De voorziening wordt gevuld met € 100 miljoen in 2018 vanuit de VWS-begroting en € 100 miljoen in 2018 uit de algemene uitkering. De verdeling van de middelen over de gemeenten zal worden aangeleverd door de VNG.

Onder voorbehoud van instemming tijdens de Algemene ledenvergadering (ALV) in juni door de leden van de VNG worden in deze circulaire alle middelen voor de voorziening apart gezet binnen het gemeentefonds in een decentralisatie-uitkering. Als er middelen overblijven in de decentralisatie-uitkering dan vloeien deze middelen naar de algemene uitkering. Verdere informatie over deze voorziening en de verdeling van de middelen over de gemeenten volgt in de septembercirculaire 2018.

7. Abonnementstarief Wmo

In het Regeerakkoord is opgenomen dat de huidige eigen bijdragesystematiek Wmo per 1 januari 2019 wordt vervangen door een abonnementstarief van € 17,50 per vier weken voor een huishouden dat gebruik maakt van een Wmo-voorziening. Om deze vereenvoudiging en verlaging te co-financieren, is vanuit het Regeerakkoord een bedrag van € 143 miljoen in 2019 oplopend naar structureel € 145 miljoen vanaf 2023 ter beschikking gesteld.

Zoals toegelicht in paragraaf 1.2.4 heeft het Rijk met de VNG afgesproken dat gezamenlijk zal worden verkend hoe inhoudelijk een uitvoerbare regeling kan worden vormgegeven. In het

bestuurlijk overleg tussen de VNG en het Ministerie van VWS van 14 maart jongstleden is afgesproken dat in het bestuurlijke overleg van 24 april concluderend wordt gesproken over de vormgeving van de maatregel

8. Groeiruumte 2019

In het Regeerakkoord is voor de Wmo en Jeugdwet in totaal € 76,281 miljoen aan volumemiddelen voor 2019 opgenomen. Dit gehele bedrag wordt aan de Wmo toebedeeld, waarvan € 51,488 miljoen wordt verdeeld via het objectieve verdeelmodel Wmo 2015 en € 24,793 miljoen via het objectieve verdeelmodel Wmo/huishoudelijke verzorging. Net zoals bij de groeiruumte 2018 wordt, voortvloeiend uit de demografische ontwikkeling, geen bedrag verdeeld via het objectieve verdeelmodel Jeugd.

9. Veilig Thuis

Met de aanscherping van de Wet Meldcode en de radarfunctie Veilig Thuis wordt de taak van Veilig Thuis verder geïntensiveerd. Voor de hiermee samenhangende kosten is met het IBP afgesproken dat gemeenten deze kosten zelf uit het gemeentefonds zullen dekken. Vanuit de algemene uitkering worden middelen toegevoegd aan de decentralisatie-uitkering Vrouwenopvang, zodat het geld terechtkomt bij de gemeenten die de aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling vormgeven. Veilig Thuis maakt hier onderdeel van uit. Het gaat om een bedrag van € 11,9 miljoen in 2018 oplopend tot € 38,6 miljoen structureel vanaf 2021.

Overige mededelingen algemene uitkering

- Plafond BTW-compensatiefonds

Eind 2016 is er een vereenvoudiging afgesproken naar aanleiding van de gezamenlijke beleidsdoorlichting BTW-compensatiefonds (BCF). Deze vereenvoudiging wordt momenteel verder uitgewerkt. Informatie over (de gevolgen voor) de nieuwe werkwijze van het plafond van het BCF volgt in de meicirculaire 2018. De fondsbeheerders hebben in afwachting hiervan besloten de stand Startnota voor het plafond van het BCF nog niet in deze circulaire te verwerken.

Wel is hieronder ter informatie de tabel uit de Startnota opgenomen over het plafond van het BCF. De veranderde accrespercentages, als gevolg van het Regeerakkoord, werken zoals afgesproken in het plafond door. Omdat de realisatie vlak wordt doorgetrokken is de verwachting dat in de latere jaren de ruimte onder het plafond kleiner kan uitvallen dan weergegeven in de tabel.

Tabel 2.2.4 Geraamd plafond BTW-compensatiefonds

(in miljoenen euro)	2018	2019	2020	2021	2022
A) BCF-Plafond	3.387	3.592	3.750	3.882	4.045
w.v. grondslag Miljoenennota 2018	3.326	3.411	3.497	3.574	3.665
w.v. mutatie overhevelingen i.v.m taakmutaties (sinds Miljoenennota 2018)	0	0	0	0	0
w.v. mutatie accres (sinds Miljoenennota 2018)	61	181	253	308	380
B) Uitgaven	3.010	3.010	3.010	3.010	3.010
w.v. Gemeenten	2.619	2.619	2.619	2.619	2.619
w.v. Provincies	392	392	392	392	392
C) Ruimte onder plafond (=A-B)	377	582	740	872	1.035
w.v. Gemeenten	328	506	644	758	901
w.v. Provincies	49	76	96	113	135

2.3 Verdeling mutaties algemene uitkering

De verdeelwijze van de mutaties uit paragraaf 2.2 is in tabel 2.3.1 weergegeven.

Tabel 2.3.1 Verdeelwijze mutaties algemene uitkering

Nummer	Mutatie	Verdeelwijze
	algemene mutaties	
1)	Accres	uitkeringsfactor
2)	Wmo 2015 m.u.v. Beschermd Wonen	volgt in de meicirculaire 2018
3)	Jeugd m.u.v. Voogdij/18+	volgt in de meicirculaire 2018
4)	Re-integratie klassiek	volgt in de meicirculaire 2018
5)	Wmo 2009	volgt in de meicirculaire 2018
6)	Voorziening knelpunten sociaal domein/aandeel gemeenten	uitkeringsfactor
7)	Abonnementstarief Wmo	volgt in de meicirculaire 2018
8)	Groeiruimte 2019 Wmo 2015	volgt in de meicirculaire 2018
9)	Groeiruimte 2019 Wmo/huishoudelijke verzorging	volgt in de meicirculaire 2018
10)	Veilig Thuis	uitkeringsfactor

2.4 Uitkeringsfactor, bedragen per eenheid en maatstaven en overige uitkeringsonderdelen

In deze circulaire is geen sprake van wijzigingen in de maatstaven, bedragen per eenheid en overige uitkeringsonderdelen.

De uitkeringsjaren 2016 en 2017 blijven ongewijzigd en worden om die reden in deze circulaire buiten beschouwing gelaten.

De nieuwe raming van de uitkeringsfactoren 2018-2022 is vermeld in tabel 2.4.1. Voor gemeenten die hun begroting in constante prijzen opstellen is een cijferreeks in constante prijzen opgenomen.¹

¹ Gedefleerd met de [pbbp, MEV 2018 stand na Regeerakkoord](#)

Tabel 2.4.1 Uitkeringsfactor 2018-2022

	2018	2019	2020	2021	2022
Uitkeringsfactor	1,523	1,607	1,686	1,746	1,822
Uitkeringsfactor constante prijzen		1,568	1,608	1,631	1,669

Om gemeenten inzicht te geven in de ontwikkeling van de uitkeringsfactor 2018-2022 volgen hieronder twee tabellen. In tabel 2.4.2 is de ontwikkeling opgenomen ten opzichte van de decembercirculaire 2017 (verticale toelichting) en tabel 2.4.3 geeft de ontwikkeling van jaar op jaar weer (horizontale toelichting). Deze ontwikkeling wordt met name bepaald door de accressen die voor elk jaar hoger zijn ten opzichte van de stand septembercirculaire 2017. Bovendien neemt het verschil elk opvolgend jaar toe. Voor 2018 wordt de toename van de uitkeringsfactor gematigd door de uitname ten behoeve van de voorziening knelpunten sociaal domein en Veilig Thuis (zie paragraaf 2.2.6 en 2.2.10).

Tabel 2.4.2 Ontwikkeling uitkeringsfactor 2018-2022 ten opzichte van de decembercirculaire 2017

	2018	2019	2020	2021	2022
stand decembercirculaire 2017	1,507	1,536	1,561	1,579	1,602
<i>mutaties deze circulaire</i>					
algemene mutaties	0,016	0,072	0,126	0,167	0,220
uitkeringsbasis/OZB	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
overig (afrondding)		-0,001	-0,001		
uitkeringsfactor stand deze circulaire	1,523	1,607	1,686	1,746	1,822

Tabel 2.4.3 Ontwikkeling uitkeringsfactor 2018-2022 van jaar op jaar

	2018	2019	2020	2021	2022
uitkeringsfactor, jaar t	1,523	1,607	1,686	1,746	1,822
verschil ten opzichte van jaar t-1		0,084	0,079	0,060	0,076
waarvan:					
- algemene mutaties		0,092	0,090	0,071	0,088
- verdeelreserve		-0,001	-0,001	-0,001	-0,001
- ontwikkeling uitkeringsbasis (inclusief OZB)		-0,008	-0,011	-0,012	-0,012
- overige ontwikkelingen		0,001	0,001	0,002	0,001

Bijlage 2.5.1 van de meicirculaire 2017 bevat een toelichting op de uitkeringsfactor: wat is de uitkeringsfactor en hoe wordt hij berekend.

2.5 Bevoorschotting

De fondsbeheerders hebben besloten om de mutaties uit deze maartcirculaire nog niet te verwerken in de bevoorschotting. De eerstvolgende aanpassing van de voorschotbetalingen vindt plaats bij meicirculaire 2018. Naast de reden dat dit een tussentijdse circulaire betreft, vindt momenteel de Voorjaarsbesluitvorming bij het Rijk plaats waar gemeenten zoals gebruikelijk in de

meicirculaire 2018 over worden geïnformeerd. Net als voorgaande jaren is de meicirculaire van invloed op de omvang en verdeling van het gemeentefonds. De uitkomsten van de voorjaarsbesluitvorming van het Rijk zullen ervoor zorgen dat de informatie uit deze circulaire nog wordt bijgesteld.

3 Integratie-uitkering Sociaal domein

3.1 Inleiding

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de omvang (paragraaf 3.2) van de integratie-uitkering Sociaal domein.

3.2 Omvang

Tabel 3.2.1 geeft een overzicht van de mutaties in de integratie-uitkering Sociaal domein die voortkomen uit het Regeerakkoord en de programmastart IBP. De tabel wordt gevolgd door een toelichting op de mutaties.

Tabel 3.2.1. Ontwikkeling integratie-uitkering Sociaal domein 2018-2022 (in miljoenen euro's)

	2018	2019	2020	2021	2022
stand decembercirculaire 2017	9.790,355	9.711,969	9.616,775	9.600,515	9.552,425
<i>mutaties onderdeel Wmo 2015</i>					
1) Wmo 2015 m.u.v. beschermd wonen		-2.074,928	-2.070,007	-2.080,737	-2.077,358
2) Verlaging eigen bijdrage beschermd wonen	0,800	2,180	1,490	1,490	1,490
<i>mutaties onderdeel Jeugd</i>					
3) Jeugd m.u.v. Voogdij/18+		-3.039,141	-3.059,691	-3.082,449	-3.082,448
<i>mutaties onderdeel Participatie</i>					
4) Re-integratie klassiek		-513,779	-513,775	-513,772	-513,772
stand deze circulaire	9.791,155	4.086,301	3.974,792	3.925,047	3.880,337

Toelichting

1. 3. en 4 Overheveling integratie-uitkering Sociaal domein

Zoals toegelicht in paragraaf 1.2.3 is de overheveling van de integreerbare onderdelen van de integratie-uitkering Sociaal domein in deze circulaire verwerkt. De betreffende bedragen zijn om die reden uitgenomen uit de integratie-uitkering Sociaal domein en aan het macrobedrag van de algemene uitkering toegevoegd. De bijbehorende verdeelmodellen zijn in deze circulaire nog niet gewijzigd omdat hiervoor enkele aanpassingen noodzakelijk zijn. De precieze uitwerking van de overheveling in de verdeelmodellen volgt in de meircirculaire 2018.

2. Verlaging eigen bijdrage beschermd wonen

In het Regeerakkoord is een aantal maatregelen opgenomen ter verlaging van de eigen bijdragen voor beschermd wonen en Wlz-cliënten die in een Wlz-instelling wonen. Gemeenten worden door het Rijk gecompenseerd voor de eigen bijdragederving die hiervan het resultaat is.

Naar aanleiding van deze mutatie zijn de macrobedragen voor het onderdeel Beschermd wonen aangepast. De mutatie is naar rato verdeel over de gemeenten.

De bedragen per gemeente voor 2018 en 2019 kunt u terugvinden in de gemeentefondsruubriek op

het internet. <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/financien-gemeenten-en-provincies/documenten/circulaires/2014/01/01/circulaires-gemeentefonds-2014-2017>

Overige mededelingen integratie-uitkering Sociaal domein

- Mogelijkheid extra beschutte werkplekken

In het Regeerakkoord is opgenomen dat gemeenten meer mogelijkheden krijgen om voor mensen met een beperking extra beschutte werkplekken te organiseren, maatwerk te bieden richting werk of werkgevers te “ontzorgen”. Deze maatregel is nog niet verwerkt in deze circulaire omdat hiervoor, in samenhang met de invoering van loondispensatie in de Participatiewet, verdere uitwerking noodzakelijk is. In de Contourenbrief van 14 december 2017 ([Tweede Kamer, 34352, nr. 77](#)) heeft de Staatssecretaris van SZW over deze maatregelen nadere informatie aan de Tweede Kamer verstrekt. In het eerste kwartaal van 2018 stuurt de staatssecretaris een hoofdlijnennotitie naar de Tweede Kamer over de verdere uitwerking van de plannen. De uitwerking zal gebeuren in samenspraak met alle betrokken partijen, waaronder de VNG en enkele gemeenten. Verdere informatie volgt in de septembercirculaire 2018.

4 Decentralisatie- en integratie-uitkeringen

4.1 Inleiding

Dit hoofdstuk bevat mededelingen over de decentralisatie- en de integratie-uitkeringen. Deze uitkeringen maken net als de algemene uitkering deel uit van het gemeentefonds, maar hebben een eigen verdeling. Paragraaf 4.2 informeert over de decentralisatie- en integratie-uitkeringen en over de omvang en de verdeling ervan.

4.2 Omvang en verdeling decentralisatie- en integratie-uitkeringen

Tabel 4.2.1 bevat de mutaties in de decentralisatie- en integratie-uitkeringen ten opzichte van decembercirculaire 2017. De tabel wordt gevolgd door een toelichting op de mutaties ten opzichte van de decembercirculaire 2017.

Tabel 4.2.1 Mutaties decentralisatie- en integratie-uitkeringen 2018-2022 (bedragen in miljoenen euro's)

	2018	2019	2020	2021	2022
stand decemberberculaire 2017	2.145,798	2.103,671	2.118,594	2.099,767	2.080,415
<i>mutaties deze circulaire</i>					
1) Wmo/huishoudelijke verzorging		-1.258,369	-1.268,913	-1.320,631	-1.320,632
2) Voorziening knelpuntensociaal domein/aandeel gemeenten	100,000				
3) Voorziening knelpunten sociaal domein/aandeel VWS	100,000				
4) Veilig Thuis	11,900	32,100	33,800	38,600	38,600
stand deze circulaire	2.357,698	877,402	883,481	817,736	798,383

Toelichting

1. Wmo/ huishoudelijke verzorging

Zoals toegelicht in paragraaf 1.2.3 is de overheveling van de integratie-uitkering Wmo/ huishoudelijke verzorging in deze circulaire verwerkt. De bedragen voor Wmo/ huishoudelijke verzorging zijn om die reden aan het macrobedrag van de algemene uitkering toegevoegd. Het bijbehorende verdeelmodel is in deze circulaire nog niet gewijzigd omdat hiervoor enkele aanpassingen noodzakelijk zijn. De precieze uitwerking van de overheveling volgt in de meicirculaire 2018.

2. –3. Voorziening voor de door gemeenten ervaren knelpunten in het sociaal domein

Zoals toegelicht in paragraaf 1.2.4 hebben het Rijk en de gemeenten afgesproken om in 2018 gezamenlijk een tijdelijke voorziening te treffen van € 200 miljoen voor gemeenten die geconfronteerd worden met een stapeling van tekorten bij de uitvoering van de taken in het sociaal domein. In afwachting van de ledenraadpleging door de VNG worden in deze circulaire de middelen voor de voorziening apart gezet binnen het gemeentefonds in een decentralisatie-uitkering. De verdeling van de middelen over de gemeenten zal worden aangeleverd door de VNG. Verdere informatie over deze voorziening en de verdeling van de middelen over de gemeenten volgt in de septembercirculaire 2018.

4. Veilig Thuis

Zoals toegelicht in paragraaf 2.2.10 zullen de middelen om de aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling vorm te geven via de decentralisatie-uitkering Vrouwenopvang worden verdeeld.

De bedragen per gemeente voor de jaren 2018-2022 zijn opgenomen in de gemeentefondsruubriek op internet <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/financien-gemeenten-en-provincies/documenten/circulaires/2014/01/01/circulaires-gemeentefonds-2014-2017>

In deze circulaire wordt de objectieve verdeling 2018 en verder van de decentralisatie-uitkering Vrouwenopvang nog gebaseerd op de maatstafgegevens en de gemeentelijke indeling volgens de septembercirculaire 2017. Wel is het macrobedrag van de decentralisatie-uitkering opgehoogd met de middelen voor Veilig Thuis.

Bijlagen

Bijlage 2.2.1 Opbouw algemene uitkeringen 2018-2022

Opbouw algemene uitkering 2018-2022 (in miljoenen euro's)

	2018	2019	2020	2021	2022 Vindplaats
Algemene uitkering voorafgaand jaar	15.548,079	16.882,662	25.151,317	26.320,669	27.331,246
algemene mutaties					
- accres	1.124,314	1.062,561	1.138,585	937,040	1.170,147 maart 2018, § 2.2-1 mei 2016, § 2.2-1
- accres tranche 2015 (incidenteel)					mei 2017, § 2.2-1
- accres tranche 2016 (structureel)					mei 2017, § 2.2-1
- accres tranche 2016 (incidenteel)	-43,859				mei 2016, § 2.2-8
- verhoogde asielinstroom	190,500				september 2013, § 5.2.1
- vrijval gericht accres suppletie-uitkering OZB	6,366	6,366	6,366		september 2017, § 2.2-3
- lagere apparaatskosten	-60,000	-60,000	-70,000	-90,000	79,206 september 2017, § 2.2-2
- plafond BTW-compensatiefonds	170,148	74,014	75,170	66,974	0,250 september 2017, § 2.2-3
- onderzoeksagenda CFB	0,000				mei 2017, § 2.2-8
- Waarderingskamer (incl. landelijke voorziening WOZ)					mei 2017, § 2.2-4
- knelpunten verdeelproblematiek	-0,080	-0,081	-0,083	-0,085	mei 2016, § 2.2-5
- A+O fonds					mei 2017, § 2.2-7
- VNG-betalingen	25,103				mei 2017, § 2.2-6
- groeiopgave Almere	0,373				maart 2018, § 2.2-2
- Wmo 2015 m.u.v. Beschermd Wonen		2.074,928	-4,921	10,730	-0,001 maart 2018, § 2.2-3
- Jeugd m.u.v. Voogdij/18+		3.039,141	20,550	22,758	maart 2018, § 2.2-4
- Re-integratie klassiek		513,779	-0,004	-0,003	0,001 maart 2018, § 2.2-5
- Wmo 2009		1.258,369	10,544	51,718	maart 2018, § 2.2-6
- Voorziening knelpunten sociaal domein/onderdeel accres	-100,000	100,000			maart 2018, § 2.2-7
- Abonnementstarief Wmo		143,000		5,000	maart 2018, § 2.2-8
- Groeirimte 2019 Wmo		51,488			maart 2018, § 2.2-9
- Groeirimte 2019 Wmo/huishoudelijke verzorging		24,793			maart 2018, § 2.2-10
- Veilig Thuis	-11,900	-20,200	-1,700	-4,800	
cluster Eigen inkomsten					
- suppletie-uitkering afschaffing OZB woningen gebruikers	-6,366	-6,366	-6,366		september 2013, § 5.2.1
cluster Inkom en participatie					
- uitvoeringskosten Participatiew et	7,000	6,000			mei 2014, § 2.2-9
- individuele studietoelage	6,000				mei 2014, § 2.2-10
- wetsvoorstel vrijlating lijfrenteopbouw	2,000	2,000	1,000		september 2015, § 2.2-9
- taaleis Participatiew et					september 2015, § 2.2-10
- armoedebestrijding ouderen		-3,750			december 2016, § 2.2-2
cluster Maatschappelijke ondersteuning					
- scootmobielen					mei 2013, § 5.2.5
cluster Samenkracht en burgerparticipatie					
- innovatie en kw aliteit kinderopvang	2,471	-0,712			september 2017, § 2.2-4
cluster Cultuur en ontspanning					
- e-Boeken	-1,600				mei 2014, § 2.2-12
- beeldende kunst en vormgeving					september 2015, § 2.2-5
cluster Infrastructuur en gebiedsontwikkeling					
- WUW-middelen	1,599	0,000			Stb. 2001, 415
- BRZO					september 2015, § 2.2-8
- Basisregistratie Grootchalige Topografie	0,211	0,211	0,211		mei 2016, § 2.2-11
- implementatie richtlijn EED	-1,185				december 2016, § 2.2-3
cluster Bestuur en algemene ondersteuning					
- implementatieondersteuning mGBA	1,000				december 2017, § 2.2-2
- Generieke Digitale Infrastructuur	0,458	0,673			september 2014, § 2.2-6
- vernieuw ing berichtenvoorziening	2,127				mei 2015, § 2.2-6
- referendum					december 2017, § 2.2-2
- BRP: centralisering inschrijving vergunninghouders					mei 2016, § 2.2-9
- beëindigen betalingen derden	19,903	2,441			mei 2016, § 2.2-10
cluster Overig					
- bevolkingsdaling				11,245	september 2015, § 2.2-6
- referendum					mei 2016, § 2.2-9
Algemene uitkering	16.882,662	25.151,317	26.320,669	27.331,246	28.467,383

Deze brochure is een uitgave van:
Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
B&F/Bekostiging Binnenlands Bestuur
Postbus 20011 | 2500 EA Den Haag

© Maart 2018 | 111054